Advies over enkele kwetsbare groepen en Corona-aanpak middellange termijn

MCC 24 november

Samenvatting advies

- Er lopen bij de departementen diverse trajecten om kwetsbare groepen goed te ondersteunen tijdens de coronacrisis.
- Deze werkgroep formuleert bovenop de reeds lopende trajecten, mogelijke acties voor doelgroepen waarvoor de impact van de crisis en maatregelen (vaak) groot is en die elkaar deels overlappen:
  a. Dak- en thuisloze mensen (ca. 40.000)
  b. Licht verstandelijke beperking (ca. 1 miljoen met IQ 50-85)
  c. GGZ-problematiek (ca. 1 miljoen)
  d. Ouderen (ruim 2,5 miljoen mensen 70+), waarvan een deel kwetsbaar
- Centraal staat wat nodig is op de middellange termijn. Aan de maatregelen voor de korte termijn werken de vakdepartementen.
- Deze werkgroep vraagt meer tijd voor uitwerking van deze beleidsopties voor deze vier doelgroepen.
- Daarnaast stelt de werkgroep de vraag aan de MCC of ook voor andere kwetsbare groepen een vergelijkbare analyse nodig is.

1. Problematiek en urgentie

"Het coronavirus veroorzaakt steeds duidelijker een maatschappelijke crisis, naast een gezondheids- en economische crisis… Eenzaamheid en psychische druk kunnen bijvoorbeeld sterker toenemen …voorkomen dat bestaande kloven tussen meer en minder kwetsbare groepen zich vergroten" (SCP)

- Gevolg van corona voor kwetsbare groepen is dat de dagelijkse structuur – als die er al was – wegvalt. Denk aan werk, dagbesteding, etc.
- Dit kan op de langere termijn grote impact op hen hebben.
- De behoeften van doelgroepen dak- en thuisloze mensen, LVB-ers en mensen met psychische problematiek verschilt daarbij van die van ouderen.
- Voor alle doelgroepen is de meerwaarde dat de werkgroep breder kijkt dan alleen naar 'zorg'.
- NB Niet alle zorgen zien we terug in cijfers (bijv. zelfdodingen stabiel).

2. Uitgangspunten kwetsbare groepen

1. Dagelijkse structuur zoveel mogelijk behouden:
   - Doorgang dagbesteding en behandeling zoveel mogelijk garanderen, ook face to face en met maatwerk
   - Scholen open houden
   - Werk (sociale werkplaatsen en ander werk voor mensen met beperking)
   - Bezoek moet mogelijk zijn

2. Moreel appel op burgers om elkaar te steunen
   - Boodschap blijven herhalen en uitbouwen via intermediairs/kanalen (zie “Een tegen eenzaamheid”).
   - Instrumenten ontwikkelen voor burgers om elkaar te ondersteunen.

3. Begrijpelijke info over het virus en wat wel en niet mag
   - Bij nieuwe maatregelen toetsen of de informatie van Rijksoverheid en RIVM begrijpelijk is voor bv verstandelijke beperking en beperkte taalbeheersing
   - Communicatie ook naar (koepel)organisaties in deze domeinen

2. Uitgangspunten context Corona

Aannamen voor dit advies:

- Huidig extra pakket geldt tot 18-11
- Daarna het oktoberpakket
- Verder afschalen komt in beeld (OMT-advies gevraagd)
- Voor 2021:
  - Uitrol vaccinatiebeleid (o.a. benutten van de vaccinaties bij kwetsbare ouderen, chronisch zieken, zorgpersoneel)
  - Medische aanpak verbeterd (zie bericht 'middel tegen longziekten')
  - Testen in turbostand (o.a. GGD-infrastructuur, laboratoria)
  - Meer mogelijkheden voor sneltesten
  - *En tegelijk: economische crisis, werkloosheid en sociale en psychologische gevolgen daarvan worden meer zichtbaar en voelbaar*

3. Beleidsopties: 2021

Dak- en thuisloze mensen

Aanvullende maatregelen die bij kunnen dragen aan het voorkomen:

- Statement voorkomen huisuitzettingen verlengen tot eind 2021.
- Gemeenten kunnen tot eind 2021 afwijken van de verplichte 4 weken zoektermijn.
- Gemeenten verhogen uitkering van jongeren tot 21 jaar via bijzondere bijstand.
- Jongeren die uitvallen van school direct opvangen en begeleiden

Aanvullende maatregelen die kunnen bijdragen aan het terugdringen:

- Een (tijdelijk) quotum voor de huisvesting van dak- en thuisloze mensen.
- Nederland dient een plan in bij de EU voor extra middelen versneld huisvesten dak- en thuisloze mensen, net als Portugal en Spanje.

LVB

- Maatregelen nemen om de doelgroep (beter) in beeld te krijgen en houden.
- Gerichte (outreachende) activiteiten voor extra ondersteuning en (dag)structuur. Denk daarbij ook aan werving extra vrijwilligers/buddy's.

3. Beleidsopties: 2021

Mensen met ggz-problematiek

- Bevorder samenwerking tussen sociaal domein, zorg én werkgevers om initiatieven op peil te brengen én te houden.
- Erkenning/meenemen van ggz-zorgprofessionals als zorgmedewerkers.

Ouderen 70+ met focus op kwetsbare ouderen

- Bij kwetsbare ouderen alleen thuis: inzet van mantelzorgers en mogelijkheden voor (veilig) bezoek: rol van vaccinaties, (snel)testen en beschermingsmiddelen in 2021
- Voldoende aandacht voor wat des te meer belangrijk is bij beperkte sociale mobiliteit gedurende 2021: bijv. gezond eten en voldoende bewegen.
- Onderzoek of digitale communicatie voor iedereen toegankelijk is en waarom
- Bij kwetsbare ouderen in verpleeghuizen: verder trekken van lessen uit 2^{e} golf

4. Advies 1: afweging en uitwerking beleidsopties 2021 vier doelgroepen

Deze werkgroep de opdracht geven de geschetste beleidsopties voor deze vier doelgroepen verder af te wegen en uit te werken, rekening houdend met de generieke uitgangspunten voor kwetsbare groepen en de context van Corona voor *heel 2021*:

- Raadplegen experts / veld (w.o. CPB, SCP en Planbureau voor de Leefomgeving)
- Effectieve gedragsinterventies raadplegen
- Planning:
  - 1e helft december: raadpleging experts en veldpartijen
  - 2e helft december: verwerken in advies aan MCC

4. Advies 2: oog voor de situatie van andere kwetsbare groepen

- Op middellange termijn zullen als gevolg van de Coronacrisis naar verwachting problemen groeien door stijgende werkloosheid, armoede en het ontstaan van nieuwe schulden.
- In dit advies is niet gekeken naar de situatie en het beleid voor andere kwetsbare groepen, zoals ingedeeld op groepskenmerken als opleidingsniveau, inkomen, armoede, etniciteit of jeugd.
- Daarvoor lopen diverse trajecten vanuit het rijk, onder meer in het kader van de aanpak van kwetsbare wijken in gemeenten en de uitwerking van aanbevelingen van de werkgroep 5.1.2e
- De MCC wordt voorgesteld om een vergelijkbare analyse te laten uitvoeren voor andere kwetsbare groepen dan hier besproken, bijvoorbeeld op sociaal-economische factoren.